

en in 1725 'vol en verfmolen' ⁵⁷). De inrichting als verfmolen zal dus wel in het begin van de 18de eeuw hebben plaats gevonden. Het is verder bekend, dat de molen ook als run- en trasmolen in gebruik is geweest. Was een bovenkruier en stond aan de Oostzeedijk tegenover de Vriendenlaan (afb. 62).

96. *Naamloos*. In 1598 werd consent verleend tot het maken van een watermolen, die door een rad, door de werking van eb en vloed, in beweging kon worden gebracht. De molen mocht als vol-, papier- of ruwmolen worden ingericht. Wordt later alleen als volmolen genoemd. Op de uit 1650 daterende plattegrond van Delfshaven staat ter plaatse aan 'de Colck' een houten standaard afgebeeld met bijschrift: de Vol Meulen. Ongeveer tien jaar later staat op de zelfde plaats een 'koornmeulen'.

Stond bij het vroegere Westerhoofd.

97. *Naamloos*. Op het Hof van Weena werd aan het eind van de 16de eeuw door uit Tilburg afkomstige drapeniers de eerste volmolen in Rotterdam opgericht.

98. *Naamloos*. In 1614 richtte een uit Leiden afkomstige korenmoleenaar nabij de stadsvest op Pompenburg de tweede volmolen in de stad op.

99. *Naamloos*. In 1619 'wierd op het Bolwerk, aan de west zyde van de Leuve-have een wipmole gesteld om lakens te vullen'.

100. *Naamloos*. In 1645 is sprake van de volmolen aan de Schie. Eind 18de eeuw ingericht tot verfmolen.

HOUTZAAGMOLENS

In 1592 bouwde Cornelis Cornelisz van Uitgeest de eerste windhoutzaagmolen. Weldra ging men over tot verbetering van het model en ontstond de paltrok ⁵⁸), een onderkruier, geplaatst op een ring met rollen op een gemetselde ronde ringmuur. In 1604 ontwierp Dirck Sybrandtz in Zaandam de eerste bovenkruierzaagmolen. Spoedig verrezen aan de Zaan de houtzaagmolens als paddestoelen uit de grond en de Zaanstreek werd het centrum van de houtzagerij.

In het nabije Amsterdam, waar ook een aanzienlijke houthandel was, liet men het benodigde hout aanvankelijk aan de Zaan zagen, zeer tegen de zin echter van de in de stad gevestigde houtzagers. Deze dienden tenslotte bij het stadsbestuur hun klachten in en kregen in 1631 een octrooi met de bepaling, dat het voortaan ver-